

PRVI KONGRES PRAVNIKA ANTIFAŠISTA HRVATSKE

Kongres u Glini (od 12. do 14. kolovoza 1944. godine) dao je snažnu podršku novom legalitetu koji se stvarao u narodnooslobodilačkoj borbi. Kongresu su prisustvovala 144 delegata iz svih, pa i okupiranih krajeva Hrvatske, kao i predstavnici ZAVNOH-a, CK KPH, Glavnog štaba Hrvatske i savezničkih vojnih misija

Sredinom travnja 1944. godine Izvršni odbor ZAVNOH-a imenovao je Sazivački odbor Kongresa od 12 članova. Neposredne pripreme za organiziranje Kongresa pravnika antifašista Hrvatske povjerene su Odjelu za upravu i sudstvo ZAVNOH-a. Za predsjednika Sazivačkog odbora imenovan je dr. Ante Mandić, bivši član Jugoslavenskog odbora u Londonu, odvjetnik i jedan od vođa istarskih Hrvata; za tajnika je imenovan dr. Ferdo Čulinović, tada još referent u Odjelu za sudstvo i upravu ZAVNOH-a. U toj funkciji Čulinović je bio zapravo glavni i neposredni organizator Kongresa.

Nakon višestrukog odgađanja, Kongres je održan u Glini, kroz dva radna dana 13. i 14. kolovoza 1944. godine, uz sudjelovanje 144 delegata iz svih, pa i okupiranih krajeva Hrvatske, kao i predstavnika ZAVNOH-A, CK KPH, Glavnog štaba Hrvatske i savezničkih vojnih misija. Kongresu je prisustvovala i delegacija ZAVNOBiH. Pozivu na Kongres odazvala se i slovenska delegacija, međutim kako je skup odgođen za polovicu kolovoza, to su se slovenski delegati morali vratiti u Sloveniju.

U radnom dijelu Kongresa pročitana su 33 referata koji su prema sadržaju bili podijeljeni u šest radnih tema: 1. Osnovni zadaci naših pravnika; 2. Osnovi državnog prava; 3. Upravno pravo; 4. Naše sudstvo; 5. O ratnim zločinima i 6. Problemi našeg zakonodavstva. Nakon svake teme slijedila je rasprava (sudjelovalo čak 57 delegata), među njima i Jakov Blažević, tadašnji predsjednik Suda ZAVNOH-a, predratni profesor Pravnog fakulteta u Zagrebu dr. Ivan Krbek, budući profesori toga fakulteta: dr. Ferdo Čulinović, dr. Oleg Mandić i dr. Aleksandar Golstin te dr. Leo Geršković, kasnije i profesor Pravnog fakulteta u Beogradu i Fakulteta političkih znanosti u Zagrebu. Na Kongresu su aktivno sudjelovali, referatima i raspravama, mnogi pravници iz Hrvatske, koji će poslijeratnom pravnom razvitku naše zemlje dati veliki obol svojom znanstvenom i stručnom aktivnošću. To su: Mile Babić, Gabrijel Badovinac, Gabro Drejanović, Jakov Duboković, Ante Kalodžera, Petar Kleut, Vjekoslav Kudeljnjak, Uroš Novaković, Ranko Radaković, Zvone Richtman, Đuro Stanković, Stevo Tomić, Ivan Tremški, Ivo Vejvoda, Milan

Vurdelja...

Zbog sigurnosti delegata radni dio Kongresa održan je u jednom šumarku blizu Gline, jer su Sazivački odbor i Tajništvo ZAVNOH-a ocijenili da će delegati tamo biti sigurniji nego u samom gradu. Znanstveno i povijesno značenje Kongresa leži prvenstveno u činjenici što je on svojim savjetima i smjernicama pomogao daljnjoj izgradnji pravnog sistema u Hrvatskoj, a utjecao je i na sukladnu izgradnju pravnog sustava susjednih federalnih jedinica. Ovaj pravnički kongres prvi je u našoj narodnooslobodilačkoj borbi razradio načela ustavnog uređenja nove Jugoslavije, posebno ustavne odluke Drugog zasjedanja AVNOJ-a i Trećeg zasjedanja ZAVNOH-a. Na njemu su detaljno analizirani temelji na kojima počiva jugoslavenska federalna zajednica. Kongres je ukazao na to da je tzv. Država NDH „nasilnička tvorevina okupatora i njihovih izdajničkih pomagača“, da predstavlja „prostu negaciju osnovnih prava naroda i građanana“, te da su „svi akti toga nasilničkog režima lišeni svake istinske zakonitosti“, pa se prema tome imaju smatrati - ništavnima.

Kongres je u rezoluciji osudio nasilja i zločine okupatora i njihovih domaćih izdajnika pomagača te istakao da demokraciju i ravnopravnost naroda može osigurati samo narodna vlast koja se temelji na narodnooslobodilačkim odborima i zemaljskim vijećima narodnog oslobođenja poniklima u toku narodnooslobodilačke borbe iz samog naroda. Kongres je bio ne samo snažna politička manifestacija pravnika antifašista Hrvatske, već su ideje i odluke Kongresa imale veliko značenje za daljnju izgradnju revolucionarnoga pravnog sistema u oslobođenoj zemlji.

Kongres u Glini predstavlja sjajan primjer kako je NOP i u teškim ratnim uvjetima uspio organizirati značajan skup koji je cjelokupnim svojim radom dao snažnu podršku novom legalitetu koji se stvarao u narodnooslobodilačkoj borbi. Sve preporuke i stručna mišljenja izražena na Kongresu u znatnoj su mjeri pridonijele poboljšanju pravne prakse na oslobođenom području Hrvatske.

Bojan Miroslavljev